

УДК 378.147.016:002:37.014.3

**НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН КНИГОЗНАВЧОГО ЦИКЛУ
У ВИЩІЙ ШКОЛІ: МЕТОДОЛОГІЧНІ КОНСТАНТИ, НАУКОВІ
ПЕРСПЕКТИВИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ЗМІН****Наталія Демчук***Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна*

Окреслено актуальні проблеми навчання дисциплін книгознавчого циклу, зокрема, визначення змісту, системи й моделі книгознавчої освіти, організації процесу учіння, а саме засад самостійної роботи, принципів викладання, науково-методичного забезпечення навчального процесу.

Ключові слова: книгознавство, книгознавча освіта, книжкова комунікація, індивідуальний навчальний план, самостійна робота, науково-методичне забезпечення навчального процесу.

Сучасне гіперактивне інформаційне поле потребує спеціалістів системи книжкової комунікації, як глобальної підсистеми соціальних комунікацій, які у своїй діяльності керуються цілісним комплексом знань про закони процесів створення, розповсюдження та використання друкованої та електронної книги не тільки й не стільки як носіїв інформації, а, передовсім, соціокультурного феномену людства. Підготовка таких фахівців – першочергове завдання вищої галузевої освіти.

Перманентну увагу до проблем вищої інформаційної освіти провідних вітчизняних науковців В. С. Бабич, В. В. Загуменної, В. О. Ільганаєвої, Н. М. Кушнарєнко, О. В. Матвієнко, В. М. Медведєвої, Є. А. Медведєвої, М. А. Низового, К. Т. Селіверстової, Г. В. Сілкової, М. І. Сенченка, С. В. Сищенко, М. С. Слободяника, В. В. Терно, Є. М. Тодорової, Л. Я. Філіпової, А. С. Чачко, С. В. Шалімової, В. М. Шейка слід сприймати як компетентну відповідь на постійні виклики сучасної полісистемної інформаційної інфраструктури. Окремі аспекти вивчення книгознавства як „професійного компонента вищої світи” [17, с.6] розглядали й розглядають вітчизняні та зарубіжні науковці Д. А. Балика, О. Л. Біличенко, В. Я. Буран, Л. А. Дубровіна, Я. Д. Запаско, В. О. Ільганаєва, Т. І. Ківшар, Н. Ф. Кодак, С. Г. Кулешов, Н. М. Кушнарєнко, В. М. Медведєва, Є. А. Медведєва, М. А. Низовий, М. І. Сенченко, В. К. Скар, М. С. Слободяник, А. А. Соляник, А. С. Чачко, Г. М. Швецова-Водка, І. О. Шевченко, В. М. Шейко. Й. Є. Баренбаум, А. І. Барсук, А. О. Беловицька, О. А. Гречихін,

М. М. Лісовський, І. Г. Моргенштерн, Є. Л. Немировський, Ю. М. Столяров, К. Мігонь, М. Червинський, Т. Зберський, Р. Цибульські, Х. Кунце, Р. Ескарпі, А. Буллок, П. Водозек та інші. Традиційною є увага до окремих питань навчання дисциплін книгознавчого циклу у публікаціях на сторінках сучасної вітчизняної галузевої періодики. “Осучаснення змісту освіти, пошук нових прогресивних методів викладання спеціальних дисциплін, підготовка та обговорення програм курсів, підручників та навчальних посібників, учбово-методичної літератури, впровадження нових форм та перегляд змісту післядипломної освіти” [14] – питання, які розглядають члени Секції безперервної бібліотечно-інформаційної освіти Української бібліотечної асоціації.

Отже, з одного боку, постійною є увага до процесу навчання книгознавчих дисциплін, натомість наразі “не розроблено концептуальних засад змісту та напрямів книгознавчої підготовки, зокрема, бібліотечно-бібліографічних кадрів на рівні спеціалізацій, кваліфікацій, номенклатури навчальних дисциплін із урахуванням багаторівневої освіти” [17, с. 4]. Загалом немає єдиної дидактично й педагогічно обґрунтованої системи книгознавчої освіти на державному рівні, реалізованої у рамках відповідного освітнього стандарту, що є нині нагальною вимогою.

Такий стан речей не слід трактувати як інертність наукової спільноти, швидше, навпаки, він є наслідком тривалої дискусії вітчизняних науковців, прагнення максимально охопити предмет і об’єкт дослідження й обрати відповідну освітню стратегію, що супроводжуються низкою питань, які слід першочергово вирішити. Отже, ми ставили за мету окреслити коло проблем навчання дисциплін книгознавчого циклу, зокрема, щодо формування змісту, системи й моделі книгознавчої освіти, а відтак – принципів організації навчання, його форм і методів, розв’язання яких засобом використання методологічних констант і новітніх педагогічних технологій забезпечить формування цілісної освітньої системи.

Традиційно “у навчанні виокремлюють три взаємопов’язані між собою сторони: 1) навчальний предмет або зміст освіти; 2) діяльність педагога – викладання; 3) діяльність студентів – учіння” [12, с. 8].

Відповідно, перше з-поміж питань, які потребують принципового вирішення, – які саме дисципліни слід зачисляти до книгознавчого циклу, зумовлене тим, що досі немає єдиного погляду на книгознавство як “теоретико-методологічне підґрунтя книгознавчої освіти” [17, с. 4], не окреслено зміст освіти. Важливість і концептуальне значення його також полягає у тому, що відповідь на це запитання є визначальною для характеру, форм і методів організації процесу навчання, оскільки він завжди є похідним від суті й природи науки, що є основою дисциплін відповідного циклу,

оскільки „навчання має відображати особливості цієї науки, її зміст і методи дослідження” [12, с. 10].

Еволюцію полісемічного терміна „книгознавство”, який уперше вжив у своїй двотомній праці “*Einleitung in die Bьcherkunde*” (Вступ до книгознавства, Відень, 1777–1778; 2-ге – Відень, 1795–1796) австрійський письменник і бібліограф Міхаель Деніс, слід розглядати як еволюцію книги у глобальному культурно-історичному зрізі, як феномену сучасної, вербальної, за визначенням М. Рубакіна, цивілізації і водночас як історію полеміки щодо утвердження відповідно усталеної, загальноновизнаної дефініції, яка циклічно призупинялася або, навпаки, відновлювалася у працях провідних науковців галузі. Особливо активною ця термінологічна дискусія, участь у якій брали Л. Биковський, Д. Балика, С. Маслов, Є. Пеленський, була на початку ХХ ст.

Загалом в історії вітчизняної науки 20-ті роки ХХ ст. позначені активним і ґрунтовним розвитком книгознавства, що пов’язаний із діяльністю Українського наукового інституту книгознавства, відділів бібліографії та рідкісної книги Всенародної бібліотеки України; фаховими періодичними виданнями “Книгарь”, “Журнал бібліотекознавства і бібліографії”, “Бібліотечний збірник” “Бібліологічні вісті”, згодом, на еміграції – “Українське книгознавство” та серія “Книгозбірня українського бібліографічного мікроба”, “Книголюб”; плідною науковою діяльністю українських науковців М. Зерова, М. Ясинського, Ю. Меженка, Д. Балики, В. Ігнатієнка, Я. Стешенка, М. Іванченка, М. Макаренка, Л. Биковського, С. Сірополка та інших. Наприкінці 30-х років розвиток книгознавства фактично призупинився в контексті загальної репресивної політики, зокрема, реорганізації УНІК, ліквідації „Бібліологічних вістей”. Книгознавчі студії стали поодинокими. Відповідно, у наступні десятиліття, у 30 – 50-х роках, цей науковий напрям майже не розвивався, лише на початку 60-х років Федір Пилипович Максименко позиціонував книгознавство як комплекс наук про книгу і книжкову справу, але лише через понад тридцять років ця дефініція з’явилася у галузевих довідкових виданнях.

Останні десятиліття ХХ ст. позначені постійною увагою до проблем дефініції та, що важливо, пріоритету змістовного наповнення терміна “книгознавство”, що відповідним чином впливало й на зміст книгознавчої освіти. Так, 60-70-ті роки, коли “у вітчизняному книгознавстві розвивалися такі напрями: теоретичний, історичний, освітній, видавничо-поліграфічний та бібліографічний” [20, с. 18], стали “підґрунтям для подальшого вибудовування українського книгознавства як міжгалузевого комплексу наук” [21, с. 23]. У наступні десятиліття окремі науковці традиційно розвивали схему класичної структури книгознавчого знання, запропоновану М. Лісовським, що передбачає, по-перше, загальну теорію книгознавства (філософію книгознавства), по-друге, книгознавство, як комплексну науку

про книжку і книжкову справу, по-третє, частинні дисципліни книгознавства [7, с. 183]. Окрім традиційного розуміння книгознавства, особливо в останні десятиліття ХХ ст., з'явилося чимало новітніх концепцій. Так, А. Беловіцька запропонувала “системно-типологічну концепцію науки про книгознавство” [19, с. 46], зарахувавши до теоретичного загального книгознавства загальну теорію книги і загальну теорію книгознавчого знання, загальну історію книги та історію загального книгознавчого знання, загальну методику книгознавчої наукової діяльності [3, с. 192]. Звідси книгознавство – наукове знання про книгу як об'єктивне явище соціальної дійсності про сутність книги, про логічні та історичні способи (процеси, форми) і закономірності її існування, руху, розвитку і функціонування [2, с. 7]. Й. Баренбаум, визначив книгознавство як інформаційно-комунікативну науку, що вивчає книжкову стадію інформації [1, с. 39], а книгу – як цілісний процес підготовки, тиражування, продажу, бібліографічного опрацювання, використання читачем. В.Буран позиціонував книгознавство (у структурі якого визначає загальне, галузеве і спеціальне [4, с. 232]), як “багатовимірне, структурно-розгалужене, але цілісне утворення. Його особливістю є те, що спеціальні книгознавчі структури (бібліотекознавство, бібліографознавство, бібліополістика) саме є підсистемами, утвореними із окремих взаємно узгоджених і взаємозумовлених напрямів книгознавчого руху; дисципліни книгознавчого циклу утворюють багаторівневе знання про книгу, оскільки книга сама є явищем системного порядку” [4, с. 233]. У системі книгознавчого знання М. Єльніков, як автор “досить гнучкої та репрезентативної дворівневої схеми, структура якої дещо переобтяжена варіантами взаємодії наукових дисциплін з об'єктом вивчення” [19, с. 46], розрізняє дві підсистеми, перша – фундаментальна або теоретична, друга – прикладна або емпірична. Кожна із них, у свою чергу, структурована на три групи дисциплін, перша передбачає екстракнижкові, інтеркнижкові та інтракнижкові, друга – епікнижкові, екзокнижкові, амфікнижкові [8, с.53]. За визначенням О. Гречихіна, книгознавство, як наука про знакове спілкування, має своїм об'єктом книжкову справу як соціальну реальність, натомість книжкове або інформаційне спілкування, на загал інформаційні відносини в соціумі є її предметом [6, с. 15]. Враховуючи сучасні тенденції і напрями розвитку книгознавства, І.Тимошенко до загального (теоретичного) книгознавства, що має функції теоретико-методологічної надбудови для різномірних дисциплін, зараховує “філософію книгознавства, історію книги та історію розвитку книгознавчої думки, типологію видань, методологію книгознавчих досліджень” [19, с. 46–47]. Натомість спеціальне – комплекс наук, що пов'язані спільним об'єктом та подібними завданнями. Науковець також пропонує ввести до наукового обігу термін “бібліотечне книгознавство”. Загалом, як слушно зазначає авторка, дискусія про суть і

зміст книгознавства має перспективу не завершитися, „бо в процесі суспільного інформаційно-технологічного розвитку видозмінюється предмет науки, розширюється об’єкт” [19, с. 45].

У контексті окреслених засадничих книгознавчих концепцій, цілком закономірно, що такий складний, полісистемний об’єкт дослідження, а в освітній системі – визначальна складова навчання, потребував відповідних освітніх технологій. Освітні книгознавчі системи цілком відповідали науковим теоріям книгознавства, як основи змісту освіти певного періоду, здебільшого йшлося про книгопоширення та книговикористання. Детально висвітлює історію книгознавчої освіти в Україні Світлана Віталіївна Сищенко [16], стверджуючи, “у межах України книгознавство як професійний компонент спеціальної вищої освіти розосереджений у декількох спеціальностях” [16, с. 211]. Традиційно у спеціальності бібліотекознавство і бібліографія (напрямок – “Культура”), а також у таких спеціальностях як Журналістика, Літературна робота (напрямок – “Журналістика”), Видавнича справа та редагування (напрямок – “Філологія”).

Етапним у розвитку книгознавчої освіти слід вважати кінець II – початок III тисячоліття, означений теоретичним обґрунтуванням теорії книжкової комунікації („процесів і засобів обміну інформацією у суспільстві за допомогою документів книжкового типу, зокрема, книжкових видань” [15, с. 26]), як “найдавнішої і найпоширенішої підсистеми документної комунікації” [15, с. 26], загалом всієї системи соціальних комунікацій, оскільки “саме системний підхід до книжкової комунікації ... – засіб набуття нових наукових знань про книгу, книжкову справу й книгознавство і впровадження їх у навчальний процес” [15, с. 25]. Як міжгалузевий комплекс книгознавство на початку XXI століття сформувалося у новітню глобальну теорію, що зумовило “необхідність розвитку книжкової справи за правилами корпоративного співтовариства” [18, с. 174], а книжковій комунікації надало статусу “базової компоненти професійної книгознавчої підготовки” [18, с. 25].

У 2001 році в Україні, зокрема, у Харківській державній академії культури, Світлана Віталіївна Сищенко у межах теми “Книгознавство як предмет дослідження і викладання”, що виконувала кафедра бібліотекознавства і бібліографії, захистила дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (спеціальність 07.00.08 – Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство) “Книгознавча підготовка фахівців у системі вищої бібліотечно-бібліографічної освіти України: теоретико-методологічні засади”. Науковець, зокрема, обґрунтувала ідею системного розвитку книгознавчої освіти в Україні, оскільки „виявлені закономірності розвитку книжкової комунікації закладають теоретичні підвалини нової парадигми книгознавчої освіти, яка полягає в поєднанні

інтеграції й диференціації у підготовці фахівців для забезпечення функціонування основних її підсистем – книговидання, книгорозповсюдження і книговикористання” [17, с. 4].

У підготовці книгознавців, як “соціально-професійної групи, що володіє системою знань, покликана відігравати стержнево-консолідуючу роль у професійному середовищі книжкової галузі” [17, с.11], С. В. Сищенко пріоритетним визначила корпоративний підхід, основи якого слід використовувати ще під час навчання майбутніх фахівців. Вона запропонувала освітню концепцію, в основі якої – книжкова комунікація, як базовий елемент професійної освіти, безперечно, чітко й логічно структурована і вмотивована потребами професійної практики, вимогами книжкової сфери в цілому. Автор розглядає “можливість використання закономірностей розвитку і функціонування книжкової комунікації у контексті життєвого циклу книги як наукової основи структури і змісту книгознавчої освіти, теоретичного підґрунтя інтеграції і диференціації змісту навчання, обґрунтування його інваріантної і варіативної складових” [17, с. 10].

Складна інфраструктура книжкової комунікації потребує синтетичної, поліфункціональної освітньої методології. Потреба у фахівцях синкретичного книгознавчого циклу збіглася в часі із запровадженням у систему педагогіки вищої школи численних новітніх освітніх концепцій і проєктів, тож завдання вищої галузевої освіти – адаптувати їх до нового освітнього змісту. Передовсім слід вибрати систему освіти, як “організованого педагогічного процесу пізнання, розвитку, спілкування і творчості” [12, с. 3], що, відповідно, визначить похідні освітні підсистеми. Найбільш адекватно відповідає сучасному змісту книгознавчої освіти інноваційна система – “вироблення у студентів самостійного підходу до будь-якої наукової, соціальної, технічної чи життєвої проблеми, формування у них уміння глибоко розуміти ці проблеми, думати, аналізувати” [12, с. 3]. З-поміж відомих нині моделей освіти (модель освіти як державно-відомчої організації, модель розливающего навчання (В. В. Давидов, В. В. Рубцов), традиційна модель освіти (Ж. Мажо, Л. Кро, Ж. Капель, Д. Равич), раціоналістична модель освіти (П. Блум, Р. Ганьє, Б. Скіннер та інші), феноменологічна модель освіти (А. Маслоу, А. Кобмс, К. Роджерс та інші), не інституціональна модель освіти (П. Гудман, І. Іллич, Ж. Гудлед, Ф. Клейн, Л. Бернар та інші) [5, с. 132]) найбільш адекватними для вищої книгознавчої освіти, зважаючи на її зміст, є синтез традиційної, феноменологічної моделей і моделі розливающего навчання, що, водночас, відповідають “Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ ст.”, Державній національній програмі “Освіта. Україна ХХІ ст.” і Закону України “Про вищу освіту”, оскільки пріоритетами мають світоглядні, етнічно зорієнтовані,

індивідуалізаційні, диференціальні (варіативна складова освіти) складові, із орієнтацією на самопізнання, саморух, самовдосконалення.

Із позицій концептуального переосмислення змісту та структури вищої книгознавчої освіти, що мала б системно охоплювати увесь комплекс наук про книжкову справу, необхідно запроваджувати дисципліни вищого, узагальнювального рівня, що створюють підґрунтя для розуміння суті й закономірностей процесу створення, використання та зберігання книги у глобальному сенсі. З-поміж них визначальне місце мала б посісти бібліопсихологія як цілісна метанаука вищого рівня для всіх наук документо-комунікативного циклу, яку сучасні науковці означають як психо-семантичну гносеологію, що має своїм об'єктом інформаційне поле замкнутої системи "автор – документ (текст) – посередник – споживач (реципієнт)", оперує комплексом синтетичних методик і методів його вивчення, яке, зрештою і є вивченням книжкової справи *in toto*.

Визначивши зміст, систему й модель освіти, слід чітко окреслити засади й принципи "двосторонньої діяльності" [12, с. 28] – процесу учіння й викладання. Нині в Україні, відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 30.12.2005 р. № 774 "Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу", використовують принципово нові форми організації та види навчального процесу, адже саме у різних специфічних формах реалізується зміст освіти.

Нині навчання – передовсім самоосвіта. Самостійна робота, що, згідно з положеннями кредитно-модульної системи, становить щонайменше 1/3 й щонайбільше 2/3 академічного кредиту, як обов'язково активна й творча форма пізнавальної діяльності в системі організації навчання дисциплін книгознавчого циклу, базується на найбільш повному врахуванні психологічних і психічних особливостей особистості і відповідно, дає можливість їх виявити і задіяти задля оптимізації майбутньої професійної діяльності; має винятковий потенціал у царині спеціалізацій на рівні окремих книгознавчих дисциплін, оскільки не лише поповнює та систематизує систему професійних знань, а й вирішує також проблему підготовки спеціаліста, здатного й надалі самостійно оновлювати і поповнювати свої знання, що принципово важливо для фахівця системи книжкової комунікації, як динамічного, соціально заангажованого процесу. Особиста мотивація здобути знання й вміння, затребувані у відповідній галузі практичної діяльності, що є базою самостійної роботи, так само необхідна й для фахівця, орієнтованого на змінюваний ринок праці, загалом є рушієм світового освітнього простору, формує стале ціннісне ставлення до себе як суб'єкта професійної діяльності. З іншого боку, йдеться не лише про збільшення частки самостійної роботи у загальному процесі пізнання, принципову роль у побудові системи самостійної роботи під час навчання дисциплін

книгознавчого циклу, а й про вибір її форм, що є адекватними, зокрема, й до книгознавчих наукових досліджень і максимально стимулюють активну аналітичну діяльність, яка, у свою чергу, є невід'ємною складовою професійної діяльності працівників книжкової сфери.

Засадничою вимогою навчання дисциплін книгознавчого циклу, зокрема такої його складової, як учіння, в умовах сучасного інформаційного простору, продиктованих вимогами ринку праці, є побудова логічно вмотивованого засадами вищої освіти та професійною діяльністю індивідуального навчального плану студента [13, с. 64–56], що виконує організуючу роль упродовж усього навчального циклу; забезпечує виконання вимог інваріантної та варіативної частин освітньо-кваліфікаційної характеристики, передбачає створення інтердисциплінарних модулів, зважаючи на поліструктурність теорії книгознавства; забезпечує поєднання у змісті базової освіти дисциплін теоретичного і прикладного характеру, як основи й запоруки компетентної професійної діяльності.

Сучасна вища школа базується не тільки й не стільки на передачі знань, як на керівництві навчально-пізнавальною діяльністю. Тож, основне завдання викладача – навчити вчитися. Традиційна система викладання не забезпечує виконання таких завдань і потребує суттєвої корекції. Суттєво видозмінилися суть і завдання, зокрема, такої форми організації навчального процесу, як лекція, яку традиційно вважають пасивною для слухачів формою роботи, традиційні практичні й семінари поєднують із новими формами навчального процесу, що мають принципово інший коефіцієнт корисної дії. Крім традиційних різновидів лекцій (лекція-бесіда, лекція-дискусія, лекція із розбором конкретних ситуацій, лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку, лекція-консультація), викладачі вищої школи активно використовують проблемну лекцію, із системою аналітичних питань, тверджень провокативного характеру, заздалегідь запланованих помилок. У навчанні дисциплін книгознавчого циклу доцільно використовувати й традиційні лекції (для формування загального освітнього рівня) і прийоми створення проблемної ситуації, особливо, коли йдеться про дисципліни узагальнювального, теоретичного характеру, які формують основу професійної компетентної характеристики випускника. Значний освітній потенціал мають також лекція-візуалізація, лекція-конференція. Загалом процес викладання задля його оптимізації нині розглядають з позицій законів комунікації не лише як частину навчального, а як складову виховного процесу світоглядного, окрема, й професійного позиціонування особистості у соціумі.

Як відомо, “суть, принципи і система навчання, втілені у його методиці, що тісно пов'язана з відповідною наукою” [12, с.10]. Для дисциплін книгознавчого циклу слід використовувати комплексні форми організації

навчання. Окрім традиційних для вищої школи лекцій, практичних, семінарських занять, доцільно використовувати, зокрема, мозкові атаки, кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій), презентації, рольові ігри, модерацию, коучинг, дидактичні ігри, індивідуальні навчальні заняття, індивідуальні навчально-дослідні заняття, як форми, що дають змогу максимально реалізувати принцип особистісно орієнтованого підходу, загалом індивідуалізації навчання з позицій чітко визначеної професійної орієнтації випускника у системі книжкової комунікації. Мета таких занять – навчити мислити нестандартно, послуговуватися здобутими знаннями у кожній окремій ситуації та модифікувати їх відповідно до професійно окреслених обставин.

З позицій сучасних освітніх тенденцій, зокрема, зі зміною пріоритетів у системі навчання ↔ учіння принципово іншими є завдання, й, відповідно, форми науково-методичного забезпечення навчального процесу. Його мета – активізувати й оптимізувати цю двосторонню діяльність. Нині “навчальна книга тлумачиться як засіб педагогічної комунікації в єдності її змісту та форми з урахуванням її матеріальної конструкції в навчально-виховному процесі різних ступенів системи освіти” [9, с. 7]. Окрім класичних, до яких належать державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми дисциплін, програми практик, підручники й навчальні посібники, методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять, для забезпечення навчання дисциплін книгознавчого циклу, вкрай необхідні й використовувані нині “індивідуальні навчально-дослідні завдання, текстові та електронні варіанти тестів для поточного та підсумкового тестування, методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, виконання ІНДЗ” [13, с. 43]. Віднедавна актуальними є матеріали синкретичного характеру – навчально-методичні комплекси спеціальності чи дисципліни, структура яких максимально відтворює форми організації навчального процесу, відповідно, видання, призначені і для викладачів, і для студентів.

Відповідно до потреб сучасного ринку праці, з одного боку, й засад новітніх освітніх технологій, з іншого, завдання вищої книгознавчої освіти загалом, в основі змісту якої – система книжкової комунікації та навчання дисциплін книгознавчого циклу зокрема – організація цілісного, особистісно орієнтованого навчального процесу, як співдіяльності викладача (викладання) й студента (учіння) з метою формування системи теоретичних знань, опосередкованих сферою професійної діяльності. Нині на часі розробка конкретних технологій викладання окремих дисциплін книгознавчого циклу, визначення форм самостійної роботи студента та організації її контролю й оцінювання, створення бази науково-методичного забезпечення.

1. Баренбаум И. Е. Информационно-коммуникативные науки в свете эволюции средств информации и коммуникации // Книга: исследования и материалы. М., 1990. Сб. 61. С. 31–47.
2. Беловицкая А. А. Мировоззренческие основания книговедения // Восьмая науч. конф. по проблемам книговедения: Тез. докл. М., 1996. С. 7–10.
3. Беловицкая А. А. Общее книговедение. М., 1987.
4. Буран В. Я. Комплекс наук чи комплексна наука? (до питання про природу книгознавства) // Зб. наук. пр. виклад. КДІК. К., 1995. Вип. 3. С. 228–235.
5. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. К., 2003.
6. Гречихин А. А. Объект и предмет книговедения (Опыт современной интерпретации) // Восьмая науч. конф. по проблемам книговедения: Тез. докл. М., 1996. С. 12–15.
7. Ельников М. П. Книговедение как наука: от шестидесятых к двухтысячным // Книга: исследования и материалы. М., 2002. Сб. 80. С. 161–185.
8. Ельников М. П. Феномен книги (теоретико-гносеологический аспект) // Книга: исследования и материалы. М., 1995. Сб. 71. С. 53 – 68.
9. Карпенко О. О. Трансформація навчальної книги в умовах інформатизації вищої освіти: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец.: 07.00.08 „Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство” / Харківська Державна академія культури. Х., 2005.
10. Книга: Энциклопедия / Редкол.: И. Е. Баренбаум, А. А. Беловицкая, А. А. Говоров и др. М., 1998.
11. Книговедение: Энциклопедический словарь / Ред. кол.: Н. М. Сикорский (гл. ред.) и др. М., 1982.
12. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: навч. посіб. / С. У. Гончаренко, П. М. Олійник, В. К. Федорченко та ін.; за ред. С. У. Гончаренка, П. М. Олійника. К., 2003.
13. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / Укл. М. В. Афанасьєв; Наукове керівництво докт. екон. наук, професора В. С. Пономаренка. Х., 2008.
14. Секція безперервної бібліотечно-інформаційної освіти [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.uba.org.ua/htdocs/modules/content/index.php?id=12>. – Назва з екрану.
15. Шищенко С. В. Книжкова комунікація як базова компонента професійної книгознавчої підготовки бібліотечних фахівців // Вісник Харків. держ. акад. культури. 2001. Вип. 4. С. 25–35.

16. *Шищенко С. В.* Книгознавча підготовка бібліотекарів-бібліографів в Україні: реалії та перспективи // Вісник Харків. держ. акад. культури. 2000. Вип. 3. С. 200–213.
17. *Шищенко С. В.* Книгознавча підготовка фахівців у системі вищої бібліотечно-бібліографічної освіти України: теоретико-методологічні засади: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 07.00.08 „Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство” / Харківська державна академія культури. – Х., 2001.
18. *Шищенко С. В.* Корпоративний підхід у підготовці фахівців для книжкової сфери України // Вісн. Харків. держ. акад. культури. 2001. Вип. 5. С. 174–183.
19. *Тимошенко І.* До питання про структуру загального і спеціального книгознавства // Вісник книжкової палати. 2006. № 10. С. 45–47.
20. *Тимошенко І.* Українське книгознавство у 60-70-х роках ХХ ст. // Бібліотечний вісник. 2008. С. 17–23.

**TEACHING BIBLIOGRAPHY COURSES AT HIGHER SCHOOL:
METHODOLOGY CONSTANTS, RESEARCH PERSPECTIVES IN THE
CONTEXT OF MODERN EDUCATION CHANGES**

Natalia Demchuk

*Ivan Franko National University of L'viv
Universytets'ka Str., 1, UA – 79000 L'viv, Ukraine*

The article outlines the current issues of teaching bibliography courses. It dwells upon the problems of defining the curriculum, systems and models of bibliography education, organizing learning namely the principles of independent work, teaching, and the methodical provision of educational process.

Key words: bibliography, bibliography education, bibliography communication, individual learning syllabus, independent work, methodical provision of educational process.

**ОБУЧЕНИЕ ДИСЦИПЛИНАМ КНИГОВЕДЧЕСКОГО ЦИКЛА В
ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ КОНСТАНТЫ,
НАУЧНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ**

Наталья Демчук

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, 79000 Львов, Украина*

Начертаны актуальные проблемы обучения дисциплинам книговедческого цикла, дано определение содержания, системы и модели книговедческого образования, процесса учения, а именно основ самостоятельной работы, принципов преподавания, научно-методического обеспечения учебного процесса.

Ключевые слова: книговедение, книговедческое образование, книжная коммуникация, индивидуальный учебный план, самостоятельная работа, научно-методического обеспечения учебного процесса.

Стаття надійшла до редколегії 11.06.2008

Прийнята до друку 09.10.2008